

A

ağmak: bir tarafın ağır basması

ağzından uyumak: aşırı yorgunluk sonrası derin uyku hali

arıkkçı: tütün dikim işinde toprağı açan kişi

ayakyolu: tuvalet

ayaz kırılması: etkisinin azalması

ayırımsamak: farkına varmak

B

baş ayak alınmayan: Önü alınamayan, durdurulamayan

başı bağlı olmak: nişanlılık, evlilik hali

belen: dağdaki ya da herhangi bir yerdeki düzlük arazi

bellilik: İşaret koyma, belirleme

ben vermek: uç vermek,olgunlaşmaya başlamak

bez bedirek: bezle (çaputla) ilgili her şey

bicik gevrek: bir tanecik simit

bozukta: hasat zamanında, sonbaharda

burgaç: girdap

büzgüler: büzerek oluşturulan şekil

C

cibinlik: haşarelerden korunmak için kullanılan yatak üstü tül örtü

Ç

çağcıl: güncel yenilikleri benimseyen (modern)

çalı dövmek: ağız aramak

çaşıtlamak: gözetlemek, casusluk yapmak

çemremek: sıvamak (kol, paça)

çıkın: işçinin evinden getirdiğı yemek

çılıbır: hayvanın yularına bağlanan ip

çöğen/çöven helvası: çöğen otunun kaynatılması ile yapılan bir tür helva, köpük helva

D

dalbızlamak: karıştırmak, her şeye burnunu sokmak

dalöğlen: tam öğle vakti

dara: kabın boş ağırlığı

dayak: omuzda yük aşırma amacıyla kullanılan ağaç

dayıbaşı: tarım işçisi ile üretici arasındaki koordinasyonu

sağlayan komisyoncu

deşelemek: araştırmak

dirlik: geçim

dürmek: sarmak, katlamak

düven: harmanı dövmek için kullanılan alet

E

enenme: iğdiş edilme

eselmek: gelişmek

esenlemek: uğurlamak

evzinme: hayıflanma

elinden dirlikli: kıt kanaat geçinen

F

fersiz: güçsüz

fişfişlemek: kışkırtmak

fit vermek: birini başkasına karşı kışkırtmak

G

gelgin: mayalanmış, kabarmış hamur

govatlı: kuvvetli

H

hanay: iki ya da daha çok katlı büyük ev.

hayat: evin odalarının önündeki boşluk, antre.

hayıt: ince dallı ağaçsı bitki. Geleneksel yapı malzemesi.

herek: meyvenin bol olması nedeniyle sarkan dalları kaldırmaya yarayan ağaç dayanak.

hora geçmek: hoşla gitmek, makbule geçmek

İ

ilek: erkek incir

ilenme: beddua, ah

imece: elbirliği ile iş görme

irim: dar yol

K

kapanım yok: yardım edenim yok.

kar helvası: yöreye özgü, kardan yapılan serinletici yaz yiyeceğı

karakullukçu: tarım işçisi/amelesi

kargı: bir tür kamış.

kaymağı kırmak: ilk yağmur sonrası suyun çekmesi ile yüzeyde

kalan tortu

kaymak: tereyağ

kedi gözüne dönüşmek: gün aydınlanırken lambadaki ateşin küçükme algısı

keletir: büyük sepet, küfe

keletirci: keletir (büyük sepet) taşıyıcısı

kepçelemek: avuçlamak

kesik: bir tür çökelek, tarla, bağ, bahçe etrafına açılan hendek

kınalıkçı: düğünde oğlan evinden kız evine, kız evinden oğlan evine gidenler

kınç atmak: tekme savurmak (at, eşek)

kırım: tütün kırma işlemi.

kırmandal: kurutulacak tütünlerin asıldığı düzeneğ.

kıvanmak mutlu olmak, övünç duymak

kızan: erkek çocuk

köz değmiş gibi: acısı normalden daha uzun süren yanma

kurumsamak: Bir şeye karşı çok istek duymak

kuşluk vakti: günün bir bölümü, güneşin doğuşundan 40-50 dakika sonrası

L

lağım: tütünün tarlada tohumdan fide yapıldığı yer

M

mandal: Suyun akışına göre bölümlendirilen tarlanın her bir parçası

mari: sevgili (muhacirlerce kullanılır)

maşat: “mal maşat” şeklinde kullanılan mal mülk anlamına gelen ikileme

matah: yapılan işi önemliymiş gibi göstermek

mil: erozyonla akarsuların taşıdığı toprak

mundar: kirli, pis (murdar)

muştucu: müjdecı

müstamel: kullanılmış

O

okuntu: düğün davetiyesi, davete karşılık götürülen düğün hediyesi

Ö

öbek: grup

ölçermek: ateşi harlandırmak.

öngücü: eninde sonunda olan, gerçekleşen

P

paçal: çeşitli şeylerin karışımı

paracı: paraya düşkün olan

pırnar: bitki topluluğu

S

sabah dibi: sabah saatlerinde toplanan kuru incir

sakar: atın alın kısmındaki beyazlık

salma: tarlada arıklardan oluşan bölüm.

sarığını eğmek: utançtan baş eğmek

sarmak: sarılmak

savran: deveci, deve bakıcısı

sergi almak: kuruması için sergiye bırakılan incirlerin sergiden alınması

seyreltme: sık aralıklı olan pamuk fidesini 10 cm kadar aralıklı hale getirme

silkmek: silkelemek, çırpamak

sulu düğme: elin iç tarafında su toplanması

sundurma: üstü örtülü yer

sunum: lokma (yemek yerken)

T

tehir: erteleme

telli dudu: buluttan nem kapan, alingan

teres: sevilen kişiye söylenen sitemkar söz

tokat: tarla veya bahçeye zarar vermiş olan hayvanların kapatıldıkları, etrafı çevrili yer

U

uçkurluk: giyside bel kısmında lastiğin veya bağın geçtiği yer

ufunet: iç sıkıntısı, bungu

Ü

ünlemek: seslenmek, çağırarak

ütülmek: yenilmek, mağlup olmak

V

varsıl: varlıklı kişi (zengin)

velense: ağır battaniye

Y

yal: tatsız tuzsuz

yalım: galiba

yalın: sade

yeğnileştirmek: hafifleştirmek

yepişlemek: yassılamak için yavaşça vurarak düzeltme

yeygilemek: hayvana karın doyurucu şeyler vermek

Bu broşür, İncirliova'nın yetiştirdiği yazar Enver GÜMRAH tarafından yazılan ve İncirliova Belediyesi Kültür Yayınları tarafından yayınlanan "Dildamak" öykü kitabında yer alan yerel kavram ve deyimlerin açıklamalarını içermektedir.

Yazdığı öykülerde yoğun biçimde kullandığı yerel dil öğeleri ile, kültürel mirasımızın korunması ve yaşatılmasına değerli katkılar sunan yazarımız Enver GÜMRAH'a, bu bilinçli ve değerli çabası için gönülden teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Bu sözcükleri ayrı bir liste ile sizlerle paylaşarak, bir kısmı artık hiç kullanılmayan bu türden sözcüklerin yeniden hatırlanmasını ve yaşam bulmasını diliyoruz.

Sorumluluk hepimizin. Dilimizi yaşayalım ve yaşatalım...

©2019 T.C. İncirliova Belediyesi; Bu broşürün tüm yayın hakları İncirliova Belediyesi'ne aittir. Kurumun yazılı izni olmaksızın broşürün tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da diğer yollarla basımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz. ["Dildamak Sözlükçesi" Broşürü], gv6 **Güncelleme:** 13.11.2020; **Tasarım ve uygulama:** Osman TORUN; **e** [Bilgi Broşürleri Dizisi No:1]

T.C. İNCİRLİOVA BELEDİYESİ

Cumhuriyet Mh. Prof. Dr. Türkan Saylan Cd. No: 37 09600 İncirliova - AYDIN Tel: 0256 585 12 24

Faks: 0256 585 12 25 e-posta: info@incirliova.bel.tr www.incirliova.bel.tr

 tcincirliovabelediyesi

 incirliovabelediyesi

 incirliovabl

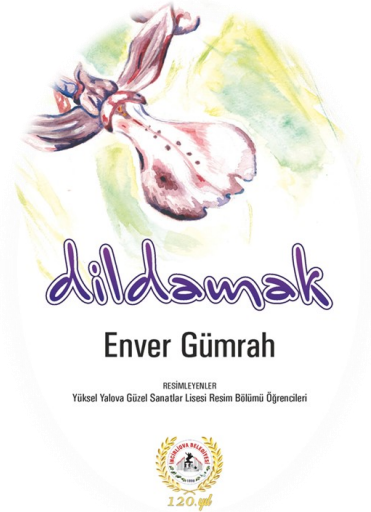

T.C.

İNCİRLİOVA BELEDİYESİ
KÜLTÜR VE SOSYAL İŞLER MÜDÜRLÜĞÜ

"DILDAMAK" SÖZLÜKÇESİ

"Dilimizi yaşamak ve yaşatmak için"

dildamak

Enver Gümrah

RESİMLEYENLER
Yüksel Yatova Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümü Öğrencileri

İNCİRLİOVA AYDIN